

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Mevrouw Drs. E.I. Schippers
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
Fax 070 349 51 00
www.zonmw.nl
info@zonmw.nl

Dossiernummer
50-53800-99
Ons kenmerk
2016/11258/ZONMW

Onderwerp

Kennis- en innovatieagenda sport

Datum

30 mei 2016

Geachte mevrouw Schippers,

Bijna een jaar geleden, op 8 juli 2015, heeft het Topteam Sport u de *Kennis- en innovatieagenda sport* aangeboden. Deze agenda geeft antwoord op uw vraag op welke wijze kennis en innovatie in de sport meer *rendement* kunnen opleveren. Het topteam beoogt een rendabel 'ecosysteem' op te bouwen ten behoeve van sportonderzoek en sportinnovatie waarin sport, bedrijfsleven, overheid en wetenschap samenwerken. Via het programma Sportinnovator van ZonMw is dit advies in uitvoering genomen.

Twee andere sleutelwoorden uit uw opdracht betreffen *focus* en *massa*. Focus impliceert dat er keuzes worden gemaakt, mede gelet op (vooral nog) de schaarste van middelen. Massa ontstaat met het aansluiten van andere partners bij het programma. Ook op deze punten heeft het topteam actie genomen.

Met deze brief breng ik u graag op de hoogte van de stand van zaken. Verder is een concrete aanleiding voor deze brief de totstandkoming van de *Nationale Kennisagenda Sport en Bewegen, Van traplopen tot podium*. Deze multidisciplinaire agenda is door een aantal enthousiaste hoogleraren en lectoren uit het WO en HBO ontwikkeld namens het gehele onderzoeksveld en aangeboden aan het Topteam Sport. De kennisagenda vormt ook de basis voor een NWA-route Sport en Bewegen (Nationale Wetenschapsagenda).

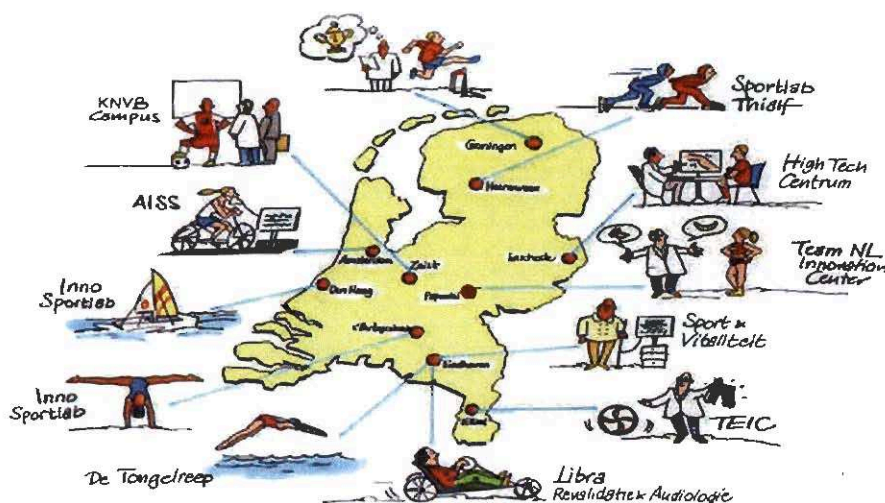
Stand van zaken

Nederland heeft alles om op het gebied van sportonderzoek en -innovatie uit te blinken. Enerzijds is de Nederlandse economie een echte kenniseconomie (top-5 mondiaal), anderzijds kent Nederland een hoge sportparticipatie en een aansprekende medaillespiegel (top-10 mondiaal). De Nederlandse sportsector is zich er in toenemende mate van bewust dat kennis en innovatie voor de sport een essentieel verschil kunnen maken; de professionele aanpak rond Team NL is daar de beste uiting van. De consumentenbestedingen aan (innovatieve) sportartikelen zijn wederom toegenomen. De wetenschap opereert op hoog niveau en het sportonderzoek heeft zich het afgelopen decennium sterk ontwikkeld. Diverse Nederlandse bedrijven realiseren en exporteren succesvolle sportproducten en verschillende provincies en gemeenten ondersteunen de totstandkoming van sportonderzoek en -innovatie in de regio. Kortom, alle elementen zijn in de basis aanwezig om een goed ecosysteem te bouwen dat betekenisvol sportonderzoek en succesvolle sportinnovaties oplevert.

Echter, het topteam constateert dat (potentiële) partners elkaar nog niet altijd vanzelf weten te vinden. De netwerkvorming is beperkt en vooral regionaal. Samenwerking tussen de verschillende sectoren komt mondjesmaat tot stand en partijen zijn zich onvoldoende bewust van de noodzaak om kennis, data en technologie met elkaar te delen. Er zijn nog onvoldoende kwalitatief hoogwaardige plekken in Nederland waar sportonderzoek en sportinnovaties tot stand kunnen komen. Huidige sportlabs zijn dikwijls nog te eenzijdig georiënteerd op óf de (top)sport, óf de wetenschap, óf het bedrijfsleven.

Rendement

Met het programma Sportinnovator, uitgevoerd door ZonMw, wil het Topteam Sport een impuls geven aan een landelijk, rendabel ecosysteem voor sportonderzoek en sportinnovatie. Regionale centra krijgen de kans om zich aan te melden voor een tijdelijke subsidie en worden gecoacht om een sluitende business case op te bouwen. De centra zijn of worden de ontmoetings- en broedplaatsen voor onderzoekers, ondernemers, sporters, trainers, professionals, vrijwilligers en studenten. Een hecht netwerk van Sportinnovator centra vormt de kern van het ecosysteem waaraan ook andere sportinnovatoren zich kunnen verbinden.

Op basis van de subsidieronde 2015 zijn 12 centra geselecteerd voor het Sportinnovator ecosysteem. Deze centra zijn verdeeld over het land, specialiseren zich op een of meer thema's, worden gevoed vanuit verschillende disciplines en vertegenwoordigen een of meer takken van sport. In de subsidieronde 2016, die tot eind juni open staat, krijgen andere centra een laatste kans om zich te melden. In de periode 2017-2020 richten (aflopende) subsidies zich op de doorontwikkeling van de geselecteerde centra. Als de centra binnen de programmaperiode niet kunnen voldoen aan de gestelde eisen, vallen zij alsnog af. Wat overblijft, is een hecht en duurzaam netwerk van sterke en productieve Sportinnovator centra, die niet langer afhankelijk zijn van VWS-subsidie.

Het Topteam Sport heeft daarnaast subsidies beschikbaar gesteld voor één- of tweejarige onderzoeksprojecten leidend tot sportinnovaties, en prijzen voor de beste innovatieve ideeën. In toenemende mate wil het topteam de projecten en ideeën (de 'software') verbinden aan het ecosysteem (de 'hardware').

Het topteam besteedt veel tijd en aandacht aan de uitvoering van de Kennis- en innovatieagenda sport en volgt de ontwikkeling van centra en projecten nauwgezet, in de stellige overtuiging dat juist deze (bedrijfsmatige) aanpak het verschil zal maken. Ook acht het topteam netwerkvorming en communicatie van groot belang. De Sport Data Valley (i.o.) speelt in het netwerk een belangrijke rol als het gaat om het delen van data en het opzetten van gezamenlijke projecten. Daarnaast helpen landelijke bijeenkomsten, zoals op 9 februari jl. in Den Haag en op 25 april jl. in Amsterdam, het netwerk verder te vormen. In oktober van dit jaar vindt een congres plaats gericht op matchmaking; een uitnodiging aan u om het netwerk aldaar te ontmoeten, volgt.

Focus

Het Topteam Sport heeft er bewust voor gekozen om vooralsnog geen focus te leggen op specifieke thema's, wetenschappelijke disciplines, bedrijfstakken of regio's. Daarvoor is er nog onvoldoende zicht op de potentie van het ecosysteem en is ook de vraagarticulatie vanuit de sportsector (nog) niet helder genoeg. Gevolg is dat Sportinnovator centra, projecten en ideeën zich richten op het volledige domein van sport – van inactiviteit tot topsport – en op alle mogelijke thema's en takken van sport. Deze breedte is overigens ook herkenbaar in het Onderzoeksprogramma Sport 2013-2016 dat in opdracht van VWS en andere partners wordt uitgevoerd.

Het topteam acht het wenselijk om in de komende jaren meer richting aan de Kennis- en innovatieagenda sport te geven. Bij een nadere focus is de vraag van de sport, bij voorkeur gekoppeld aan de volgende Olympische periode, het uitgangspunt. Met oog op een betere vraagarticulatie zoekt het topteam momenteel de sportsector actief op. Maar ook nieuwe kansen voor sportonderzoek op basis van de NWA-route of prioriteiten die ontstaan uit partnership met bedrijven of overheden kunnen meer richting geven aan volgende subsidierondes. In interactie met het veld zal het topteam het proces om tot nadere focus te komen, actief begeleiden.

Daarnaast zal het topteam de raakvlakken met andere topsectoren in beeld brengen en mogelijkheden voor samenwerking verkennen. Het topteam wil spaarzaam omgaan met de schaarse middelen voor sport en deze uitgeven aan projecten die niet bij andere topsectoren kunnen worden ingediend. Overigens zou het de totstandkoming van sportinnovaties en sportonderzoek in het algemeen en de inzet van het bedrijfsleven in het bijzonder helpen als beter gebruik kan worden gemaakt van het algemene (EZ-)instrumentarium ter stimulering van onderzoek en innovatie. Met de ministeries van VWS, OCW en EZ wil het topteam bezien hoe bijvoorbeeld start up programma's, onderzoeksprogramma's, voorbeeldprojecten, subsidieregelingen, belastingmaatregelen en fondsvorming kunnen worden ingezet ten behoeve van de Kennis- en innovatieagenda sport en hoe deze instrumenten beter kunnen worden ontsloten voor het netwerk van sportinnovatoren.

Massa

Sport, bedrijfsleven, wetenschap en overheid zijn de belangrijkste partijen als het gaat om sportonderzoek en sportinnovatie. De sportsector is daarbij vooral de vragende partij; bedrijfsleven en wetenschap beantwoorden de vraag; en de overheid speelt deels een rol als vragende partij voor maatschappelijke vraagstukken, en deels een faciliterende rol als het gaat om de ondersteuning van de sport en de regionale economie.

Het Topteam Sport zet vol in op partnership voor de Kennis- en innovatieagenda sport. De eerste stappen in de richting van de sport, het bedrijfsleven en de overheden zijn gedaan. Bij het bedrijfsleven is een verkennende ronde gemaakt langs de industrie en een discussie gevoerd met een aantal belangstellende bedrijven. Dit zal binnenkort een vervolg krijgen. Inzet is zowel partnership per project en per centrum te bereiken als ook partnership te zoeken op programmaniveau. In het partnership met de wetenschap zijn grote vorderingen gemaakt, met de Nationale Kennisagenda Sport en Bewegen als mooi tussenresultaat.

Kennisagenda

Tijdens de Sportinnovator Netwerkbijeenkomst op 25 april in Amsterdam heeft het Topteam Sport de *Nationale Kennisagenda Sport en Bewegen, Van traplopen tot podium* ontvangen uit handen van Cees Vervoorn, boegbeeld van de agenda namens de wetenschap en Louis Vertegaal, directeur Chemische en Exacte Wetenschappen namens NWO. Het topteam heeft grote waardering voor de wijze waarop en snelheid waarmee de kennisagenda tot stand is gekomen. Dankzij een enthousiaste en energieke kopgroep van een aantal hoogleraren en lectoren is het onderzoeksveld verenigd, met als resultaat dat alle universiteiten en alle hogescholen met een sportopleiding op de agenda zijn aangesloten. De intensieve samenwerking tussen WO en HBO is uniek in Nederland. Bovendien is de aansluiting gezocht vanuit alle denkbare disciplines. Traditiegetrouw nemen bewegingswetenschappen, gezondheidswetenschappen, geneeskunde en sociologie het initiatief voor onderzoek naar sport en bewegen; maar bij de huidige kennisagenda zijn ook technische wetenschappen, data science, geestes- en maatschappijwetenschappen en HBO-opleidingen aangesloten.

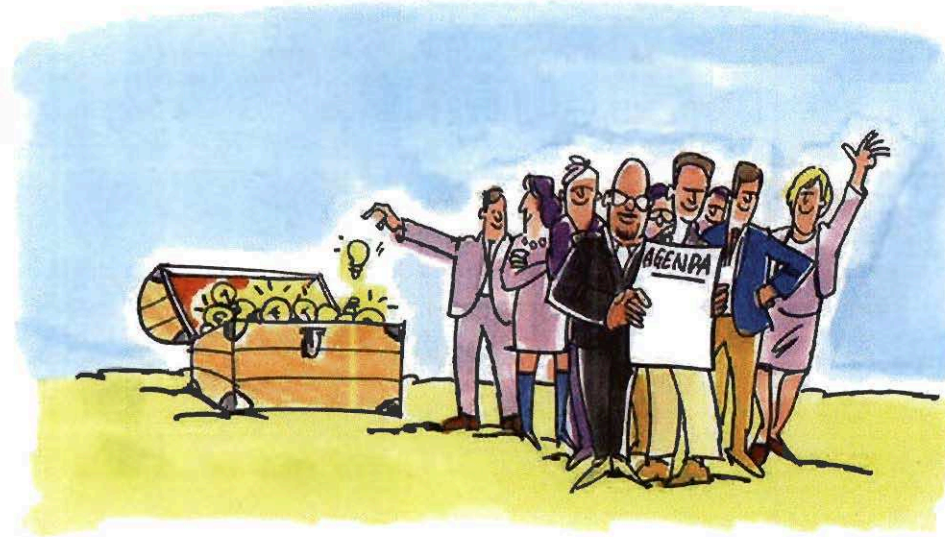

Een multidisciplinaire en duurzame wetenschappelijke aanpak is nodig om de Kennis- en innovatieagenda sport tot een succes te maken. Dit vormt het fundament voor alle toepassingen die uiteindelijk leiden tot het gewenste rendement. Het topteam wil u graag adviseren hoe de uitvoering van de kennisagenda een vliegende start kan krijgen onder andere door de onderzoeksmiddelen van VWS, die beschikbaar komen vanaf 2017 (na afloop van het Onderzoekprogramma Sport 2013-2016), gericht in te zetten. Daarbij wil het topteam adviseren de middelen in te zetten met de algemene uitgangspunten voor ogen (rendement, massa, focus) ter versterking van het ecosysteem en het partnership tussen sport, wetenschap, bedrijfsleven en overheid. Het topteam geeft de volgende tien adviezen mee.

1. Verbind de onderzoeks- en innovatiemiddelen van VWS en maak hiervan één programma ter uitvoering van de Kennis- en innovatieagenda sport. Het topteam is van mening dat er meer rendement optreedt als onderzoek en innovatie niet separaat, maar in elkaars verlengde worden uitgevoerd.
2. Koppel de duur van het programma aan de Olympische cyclus (2017-2020), samenvallend met de duur van de Kennis- en innovatieagenda sport. Hoewel de wetenschap werkt met een langere tijdshorizon, is het belangrijk om in afgebakende periodes te bezien welke resultaten een programma heeft opgeleverd. De te leveren prestaties van de topsporters op de Olympische Spelen zorgen voor heldere deadlines en leveren een fantastisch podium; de breedtesport kan hierin worden meegezogen.
3. Voeg een internationale component toe aan het programma. De Olympische cyclus krijgt hiermee nog meer betekenis. NWO/CEW en NRPO-SIA hebben recent een onderzoekscall opengesteld in samenwerking met Brazilië en ook de samenwerking met Japan, zowel op het gebied van onderzoek als op het gebied van handel, biedt perspectief.
4. Gebruik de onderzoeksmiddelen van VWS om het beoogde partnership te bewerkstelligen door de VWS-middelen te matchen met middelen van de NWO-familie en andere partners. Houd rekening in de programmering met een groeimodel, waarbij gaandeweg meer partners zich aansluiten.
5. Het topteam is over partnership met verschillende NWO-onderdelen in gesprek (inclusief ZonMw, Technologiestichting STW en NRPO-SIA) en met universiteiten en hogescholen. Belangrijk is het de gehele NWO-familie aan te sluiten, waarmee de multidisciplinariteit van de agenda wordt weerspiegeld en de samenwerking binnen (de veranderende organisatie van) NWO wordt ondersteund. Daarnaast is het zaak de sportsector, het bedrijfsleven, overheden en wellicht nog andere partners/financiers bij het programma aan te sluiten. Hierin wil het topteam graag met VWS optrekken.
6. Zet binnen het programma jaarlijks in op een call voor relatief kortlopende onderzoeksprojecten (maximaal twee jaar) die snel en zichtbaar rendement opleveren. Dit past bij de herkomst van VWS-middelen (derde geldstroom) en bij het beoogde groeimodel in partnership.
7. Daag via het programma excellente onderzoekers vanuit diverse disciplines uit om verrassende toepassingen te realiseren voor sport, bijvoorbeeld via de Jonge Akademie van de KNAW.
8. Bestendig de samenwerking binnen het WO en HBO door gezamenlijke, multidisciplinaire projecten voorrang te geven.
9. Overweeg om een centrale en bindende factor toe te voegen aan het programma. Het topteam adviseert om data-centrische projecten te laten uitvoeren op verschillende thema's en vanuit verschillende disciplines. Het genereren en analyseren van (big) data voor de sport levert belangrijke meerwaarde op. Data georiënteerde projecten zullen de functie van de Sport Data Valley verder versterken en zijn kansrijk voor partnership met sport en bedrijfsleven.

10. Koppel de onderzoeksprojecten aan het Sportinnovator ecosysteem om het rendement te vergroten. Via het ecosysteem in het algemeen en de Sportinnovator centra in het bijzonder werken onderzoekers samen met sport, bedrijfsleven en overheden en ontstaat kruisbestuiving met andere projecten.

Vanuit de wetenschap is daarnaast het initiatief genomen om een NWA-route sport en bewegen aan te melden bij de Nationale Wetenschapsagenda (NWA). De Nationale Kennisagenda Sport en Bewegen vormt voor deze route de basis. In de NWA-route geeft de wetenschap zelf aan welke 'game changers' er zijn en welk onderzoek prioritair is. De partners van de kenniscoalitie, verzameld in de NWA-stuurgroep, vormen op basis van de NWA-routes een lang lopende investeringsagenda die wordt ingebracht voor een volgende kabinetsperiode. Het Topteam Sport ondersteunt het initiatief voor een NWA-route sport en bewegen van harte en hoopt dat ook langs deze weg structureel aandacht komt voor onderzoek en innovatie in de sport.

Begin oktober wordt u via ZonMw, dat het secretariaat van het topteam voert, meer in detail op de hoogte gebracht van de tussenresultaten van de Kennis- en innovatieagenda sport en het programma Sportinnovator.

Het Topteam Sport blijft de komende jaren namens u graag de regie voeren op de doorontwikkeling en uitvoering van de Kennis- en innovatieagenda sport.

Met vriendelijke groet,

~~Harry van der~~ **Hen**maien,
Voorzitter Topteam Sport

Zie ook:

www.sportinnovator.nl
www.sportdatavalley.nl